

دانشگاه تربیت مدرس

دانشکده علوم انسانی

پایان نامه تحصیلی کارشناسی ارشد در رشته مدیریت دولتی
(گرایش سیستم‌ها)

تجزیه و تحلیل روش‌های خرید و توزیع کالا و طراحی سیستم اطلاعات انبار و اموال وزارت کشور

هادی رفیع پور

استاد راهنما: آقای دکتر علی رضائیان

استاد مشاور: دکتر میرمهدی سیداصفہانی

تابستان ۷۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقدیم به :

- روح بلند امام راحل قدس سره که در سایه حکومت اسلامی این دولت کریمه حاصل رهبریهای پیامبرگونه او، امکان تعلیم و تعلم یافتیم.

- ارواح طیبیه همه شهدای اسلام، خصوصاً شهدای نهضت عظیم امام خمینی رحمته الله

- پدر و مادر بزرگوaram که در دوران زندگی درس صفا و صداقتم آموختند و همه دشواریها را به جان خریدند تا راه پیشرفت و تعالی مرا هموار سازند.

- به همسر گرامی ام که شرایط دشوار زندگی را تحمل کرده و همواره با صبوری و متانتش مشوق راهم بوده است.

- به فرزندان دلبندم محمد حسین و منصوره به خاطر اوقاتی که می بایست به آنان اختصاص می یافت ولی صرف امور مطالعه و پژوهش گردید.

تقدیر و تشکر :

«من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق»

برخود لازم می‌دانم از زحمات اساتید محترم آقایان دکتر علی رضائیان (استاد راهنما) و دکتر میرمهدی سیداصفهان‌ی (استاد مشاور) که در انتخاب موضوع و سایر مراحل مختلف این پیمایش با سعه صدر از هرگونه مساعدت و راهنمایی دریغ نورزیده و توجهات ارزنده‌شان نصیب اینجانب بوده است، نهایت تقدیر و تشکر را بنمایم.

همچنین لازم می‌دانم از زحمات بی‌شائبه دوستان و همکاران تحقیق جناب آقای سید ابوالحسن جوادیان، مهدی قرهی، هادی اقدم، محمود مولوی زاده و سایر کسانی که به نحوی از انحاء در امور تنظیم، تدوین، ویرایش و ... اینجانب را یاری نمودند، تشکر و قدردانی نمایم.

هادی رفیع پور

شهریور ۱۳۷۴

چکیده:

این پژوهش با هدف کلی بهسازی روشهای تدارک کالا و ایجاد امکان استفاده بهتر از منابع و امکانات در اختیار سازمان (وزارت کشور) صورت پذیرفته است. محقق در مراحل مختلف این پژوهش از طریق در پیش گرفتن یک روش کاربردی سعی در ایجاد تحول در بخش خرید، نگهداری و توزیع کالا در سطح وزارت کشور داشته است. بدین لحاظ ضمن ثبت اطلاعات مختلفی از مقادیر زمان و هزینه اجرای عملیات در وضعیت‌های تدارک کالا به روش متمرکز و تدارک کالا به روش غیرمتمرکز و سپس مقایسه زمان‌بری و هزینه‌بری اجرای عملیات در دو وضعیت، مشخص گردید که روش غیرمتمرکز تدارک کالا به صرفه و صلاح نزدیک‌تر می‌باشد. همچنین به منظور ایجاد اشراف اطلاعاتی در تصمیم‌گیری‌های خرد و کلان در سطوح عالی، میانی و اجرایی سازمان، پژوهشگر اقدام به طرح‌ریزی یک سیستم اطلاعاتی در خصوص انبار، اموال و داراییهای سازمان داشته است که بخشهایی از آن در بخش پیوستهای این پایان‌نامه ارائه گردیده است.

بر مبنای یافته‌های این پیمایش، مدیریت عالی سازمان قادر خواهد بود با آگاهی و اطمینان بیشتری اقدام به سیاستگذاری در امور بودجه این وزارتخانه بنماید. بدین صورت که بودجه خرید و تدارک کالاهای مصرفی و غیرمصرفی واحدهای مختلف سازمانی این وزارتخانه (در سطح واحدهای استانها و شهرستانهای تابعه آنها) به هر واحد سازمانی ذیربط اختصاص یافته و آنان در قالب خط‌مشی‌ها و سیاستهای تعیین شده در ستاد وزارتخانه می‌توانند راساً اقدام به خرید، نگهداری و توزیع کالا و مواد مصرفی مورد نیاز خود بنمایند.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

پیشگفتار ۱

فصل اول : کلیات

- ۱- مقدمه ۲
- ۲- تعریف موضوع ۲
- ۳- اهداف تحقیق ۳
- ۴- اهمیت موضوع ۴
- ۵- بیان مسأله ۶
- ۶- فرض‌های تحقیق ۷
- ۷- تحدید موضوع ۷
- ۷/۱- محدوده زمانی ۷
- ۷/۲- محدوده مکانی ۸
- ۸- محدودیتها ۸
- ۹- روش تحقیق ۹
- ۱۰- تعریف واژه‌ها ۱۴

فصل دوم : مبانی نظری

- ۱- مفهوم سیستم ۱۷
- ۲- خصوصیات مشترک سیستم‌ها ۱۸
- ۳- سلسله مراتب سیستم‌ها ۱۹
- ۴- طبقه‌بندی سیستم‌ها ۱۹
- ۴/۱- طبقه‌بندی رفتاری سیستم‌ها ۱۹
- ۴/۲- سیستم‌های فیزیکی و انتزاعی ۲۰
- ۴/۳- سیستم‌های زنده و غیرزنده ۲۰

۲۱	۴/۴- سیستم‌های باز و بسته
۲۴	۴/۵- طبقه‌بندی بولدینگ
۲۶	۴/۶- طبقه‌بندی گریس جونز
۲۹	۵- سیستم تعاملی سازمان و محیط
۲۹	۵/۱- تعریف محیط
۳۰	۵/۲- نظریهٔ چرچمن
۳۱	۵/۳- نظریهٔ امری و تریست
۳۲	۵/۴- نظریهٔ اشبی
۳۳	۵/۵- نظریهٔ تایر
۳۴	۵/۶- نظریهٔ سایمون
۳۵	۶- سیستم مدیریت
۳۵	۷- نظریهٔ عمومی سیستم‌ها
۳۶	۸- نظریهٔ سیستمی و مدیریت سازمانی
۳۸	۹- مدیریت و مفهوم سیستم‌ها
۴۲	۱۰- فلسفهٔ وجودی سازمان‌ها
۴۳	۱۱- نقش ساختار در مدیریت سازمان یافته
۴۴	۱۲- برنامه‌ریزی مدیریت از دیدگاه سیستمی
۴۴	۱۳- برنامه‌ریزی سیستمی به عنوان وسیله‌ای جهت اجرای تغییرات سیستمی
۴۶	۱۴- اطلاعات از دیدگاه مفاهیم سیستم مدیریت
۴۷	۱۴/۱- ارزش و هزینهٔ اطلاعات
۴۹	۱۴/۲- سیستم‌های اطلاعاتی مدیریت
۵۲	۱۴/۳- مدیران و نیاز اطلاعاتی آنان
۵۴	۱۵- مبانی سازماندهی
۵۶	۱۵/۱- سازماندهی به عنوان یک جریان
۵۸	۱۵/۲- صف و ستاد
۵۹	۱۵/۳- مزایای کاربرد وظایف ستادی

۱۵/۴- تفویض اختیار و عدم تمرکز	۶۰
۱۵/۵- تمرکز و عدم تمرکز	۶۷
۱۵/۶- عوامل مرتبط با تمرکز و عدم تمرکز	۶۸
۱۶- سازمان در چارچوب سیستم	۷۶
۱۷- نقش واحد تدارکات به عنوان جزئی از یک سیستم	۷۸
۱۷/۱- مدیریت تدارکات	۷۹
۱۷/۲- اهمیت کالا و مواد	۸۱
۱۷/۳- انواع خرید از نظر سیستم	۸۲
۱۷/۴- انواع خرید از نظر قیمت	۸۴
۱۷/۵- مناقصه و انواع آن	۸۴
۱۷/۶- آگهی مناقصه	۸۶
۱۷/۷- ترک مناقصه یا مزایده	۸۶
۱۸- مراحل اجرائی خرید در سازمان های دولتی	۸۷
۱۸/۱- خریدهای داخلی	۸۸
۱۸/۲- خریدهای خارجی	۸۹
۱۹- سیستم اطلاعاتی انبار	۹۳
۱۹/۱- هدف سیستم اطلاعاتی انبار	۹۳
۱۹/۲- اهمیت سیستم اطلاعاتی انبار	۹۴
۱۹/۳- مزایای سیستم اطلاعاتی انبار	۹۴
۱۹/۴- ضرورت رابطه سیستم انبار با سیستم خرید و دریافت	۹۵
۲۰- جمع بندی و خلاصه مطالعات نظری	۹۶

فصل سوم : روش تحقیق

۱- تعریف سیستم های بازده زیاد (H.P.S)	۹۹
۱/۱- طرز فکر نوین در باره سازمان	۱۰۰
۱/۲- اصول طراحی نوین	۱۰۰

۱۰۰	۱-۳- فرآیند طراحی
۱۰۷	۲- تحقیق عملکرد به عنوان یک سیستم بازده زیاد
۱۰۷	۲/۱- مرحله آمادگی
۱۰۹	۲/۲- مرحله قرارداد
۱۱۱	۲/۳- مرحله ردیابی
۱۱۱	۲/۴- مرحله شناخت مشکلات و امکانات
۱۱۶	۲/۵- مرحله تعیین هدف های مطلوب

فصل چهارم :

۱۳۰	علائم و مفاهیم مورد استفاده در نمودار جریان عملیات
۱۳۶	نحوه محاسبه زمان و هزینه در جریان عملیات
۱۵۱	تحلیل اطلاعات زمان و هزینه در جریان عملیات
۱۵۲	آزمون فرضیات تحقیق
۱۵۳	آزمون فرضیه اول
۱۵۳	آزمون فرضیه دوم

فصل پنجم : نتیجه گیری و پیشنهادات

۱۵۵	الف - نتایج
۱۵۷	ب - پیشنهادات

پیوستها

۱۶۰	پیوست شماره یک
۱۷۸	پیوست شماره دو
۱۸۸	پیوست شماره سه
۲۰۲	پیوست شماره چهار
۲۱۰	منابع و مآخذ
۲۱۲	چکیده به زبان انگلیسی

فهرست نمودارها و جداول

صفحه	عنوان
۱۸	نمودار شماره ۱-۲: مدل عمومی سیستمها
۲۵	نمودار شماره ۲-۲: سلسله مراتب سیستمها از نظر بولدینگ
۳۱	نمودار شماره ۲-۳: راهنمای تعیین نوع عوامل مؤثر بر سازمان از نظر چرچمن
۳۱	نمودار شماره ۲-۴: راهنمای تعامل میان سازمان و محیط از نظر چرچمن
۳۳	نمودار شماره ۲-۵: تعامل سازمان و محیط از نظر اشبی
۱۰۵	نمودار شماره ۱-۳: مراحل برجسته طراحی سیستم بازده زیاد
۱۰۶	نمودار شماره ۲-۳: مقایسه الگوی مدیریت سنتی و سیستم بازده زیاد
۱۲۵	نمودار شماره ۳-۳: نمونه فرم محاسبه زمان و هزینه در جریان عملیات
	نمودار شماره ۳-۴: نمونه فرم استخراج اطلاعات از نمودار محاسبه زمان و هزینه در جریان عملیات
۱۲۶	و هزینه در جریان عملیات
۱۳۲	نمودار شماره ۱-۴: علائم و مفاهیم مورد استفاده در نمودار جریان عملیات
	نمودار شماره ۲-۴: نمودار محاسبه زمان و هزینه در جریان عملیات تدارک
۱۳۷	غیرمترکز کالا
	نمودار شماره ۲-۴: محاسبه زمان و هزینه در جریان عملیات تدارک
۱۴۲	غیرمترکز کالا استعلام بها
	نمودار شماره ۴-۴: محاسبه زمان و هزینه در جریان عملیات تدارک
۱۴۳	غیرمترکز از طریق ترک تشریفات مناقصه
	نمودار شماره ۴-۵: محاسبه زمان و هزینه در جریان عملیات تدارک
۱۴۵	غیرمترکز از طریق برگزاری مناقصه
	نمودار شماره ۴-۶: خلاصه اطلاعات نمودار محاسبه زمان و هزینه
۱۴۸	در جریان عملیات
	نمودار شماره ۴-۷: خلاصه اطلاعات نمودار محاسبه زمان و هزینه
۱۴۸	در جریان عملیات

نمودار شماره ۸-۴: فرم استخراج اطلاعات نمودار محاسبه زمان و هزینه	
در جریان عملیات	۱۴۹
نمودار شماره ۹-۴: فرم استخراج اطلاعات نمودار محاسبه زمان و هزینه در	
جریان عملیات	۱۴۹
نمودار شماره ۱۰-۴: فرم استخراج اطلاعات نمودار محاسبه زمان و هزینه	
در جریان عملیات	۱۵۰
نمودار شماره ۱۱-۴: مقایسه هزینه و زمان بری عملیات اجرایی تدارک کالا	
به روش خرید موردی یا استعلام بها	۱۵۲
نمودار شماره ۱۲-۴: مقایسه هزینه و زمان بری عملیات اجرایی تدارک کالا	
به روش ترک تشریفات مناقصه یا خرید از طریق مناقصه محدود	۱۵۲
نمودار شماره ۱۳-۴: مقایسه هزینه و زمان بری عملیات اجرایی تدارک کالا	
به روش برگزاری مناقصه یا خرید از طریق مناقصه عمومی	۱۵۲
جدول شماره ۱- پ: مقایسه میزان خسارات وارده بر کالا در اثر جابجایی و	
توقف کالا	۲۰۸

فصل اول :

کلیات

پیش‌گفتار

علمای مدیریت هریک مدیریت را به نحوی تعریف کرده‌اند. بعضی علم و بعضی هنر اداره کردن و سرپرستی نمودن یکی از این تعاریف عبارت است از «فرآیند بکارگیری مؤثر و کارآمد منابع مادی و انسانی در برنامه‌ریزی و سازماندهی، بسیج منابع و امکانات، هدایت و کنترل که برای دستیابی به اهداف سازمانی و براساس نظام ارزشی مورد قبول قرار می‌گیرد. لذا از تعاریف مختلف چنین برمی‌آید که مدیران در پی آنند که با امکانات محدود خود حداکثر استفاده و مطلوبیت را بدست آورند. یکی از راههای علمی و مهم برای بالا نگه‌داشتن کارآمدی مؤسسات و سازمانها، استفاده بهینه از دارائی‌های آنان است و روشن است که دارائی‌های مؤسسات و سازمانهای دولتی بالاخص سازمان‌هایی که مأموریت‌شان ارائه خدمات است، در اموال موجود و مورد استفاده در سطح سازمان و موجودی‌های انبار آن و شیوه خرید و توزیع کالاها نهفته است. مدیران مالی و تدارکاتی درصددند که بهترین ترکیب را که متضمن حداکثر کارآمدی و حداقل هزینه باشد برای مؤسسه یا سازمان تعیین کنند و این امر مهم وقتی میسر است که شناخت کافی از اموال و دارائی‌های موجود، نحوه استفاده و مصرف آنها، وضعیت موجودی انبارها، شیوه انبارداری و خرید و توزیع به موقع داشته باشند.

در این مجموعه سعی شده است تا شیوه‌های خرید، انبارداری و توزیع در وزارت کشور که یک سازمان دولتی با ماهیت خدماتی مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفته و با شناخت تنگناهای حاضر، راه کارهای مناسبی جهت فائق آمدن بر تنگناهای موجود مورد مذاقه قرار گیرند تا ان شاءالله از این طریق گامی مؤثر در کارآمدی بیشتر این وزارتخانه مهم برداشته شود.

در خاتمه از زحمات استاد گرامی جناب آقای دکتر علی رضائیان که با صبر و علاقه وقت زیادی را در جهت راهنمایی در گردآوری مطالب و تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده مصروف داشته‌اند و همچنین استاد مشاور ارجمند جناب آقای دکتر میرمهدی سیداصفحانی تشکر و قدردانی می‌نماید.

۱- مقدمه:

یکی از مشکلاتی که امروزه بیشتر سازمانهای دولتی کشورمان با آن سروکار دارند، عدم وجود اطلاعات صحیح، کافی و به هنگام از وضعیت اموال و دارائی‌های موجود، استفاده شده و مورد نیاز جهت استفاده در بخش‌ها و واحدهای مختلف سازمانی آنان می‌باشد. این مشکل در بسیاری از مواقع موجب می‌شود تا تصمیماتی که در این سازمانها اخذ می‌شود به علت مبتنی نبودن آنها بر اطلاعات صحیح و کافی به شکست بیانجامد. اغلب مدیران عالی این سازمانها با توجه به تجربیات شخصی و نگرشی که در ذهنشان نقش گرفته است اقدام به حل معضلات و مسایل سازمانی می‌نمایند. ولی غافل از این که یک تصمیم وقتی می‌تواند اطمینان بخش باشد که ۹۰٪ مبتنی بر اطلاعات و ۱۰٪ مبتنی بر نگرش و ذهنی باشد و در این صورت است که می‌توان امیدوار بود بتوان بر مسایل و مشکلات بدرستی فائق آمد و حتی بسیاری از مسایل و معضلات آتی را از قبل پیش بینی کرد و از طریق یک برنامه‌ریزی صحیح و کامل بر آنها مسلط گشت.

۲- تعریف موضوع:

موضوع این تحقیق عبارت است از: «تجزیه و تحلیل روش خرید و توزیع کالا و طراحی سیستم اطلاعات انبار و اموال وزارت کشور»

۳- اهداف تحقیق:

به طور کلی اهداف زیر در این تحقیق دنبال می‌شوند.

- ۳/۱- تحصیل یک خط مشی اساسی در برنامه‌ریزی، بودجه ریزی و سازماندهی بخشها و واحدهای سازمانی مرتبط با امور خرید، انبارداری و توزیع وزارت کشور.
- ۳/۲- فراهم نمودن زمینه‌های لازم جهت طراحی یک سیستم جامع اطلاعاتی انبار،

اموال و دارایی‌ها در سطح این وزارتخانه.

۳/۳- افزایش قدرت مانور عملیاتی مجموعه واحدهای سازمانی در هنگام بروز بحران‌های ناشی از حوادث طبیعی و یا حوادث اجتماعی و سیاسی و ... به منظور فائق آمدن بر بحرانها.

۴- اهمیت موضوع:

بخش معتناهی از انباشت ثروت جامعه مادر بخش دولتی است که به تناسب ماهیت و گستردگی هریک از سازمانها و مؤسسات دولتی، در بین آنها توزیع گردیده است.

این در حالی است که وزارت کشور با تمامی سازمانها و مؤسسات وابسته‌اش، به عنوان یکی از بزرگترین دستگاه‌های اجرائی کشور، سهم عظیمی از ثروت بخش دولتی را به خود اختصاص داده است، همچنین این وزارتخانه به علت برعهده داشتن وظایفی از قبیل اداره امور نظم و امنیت اجتماعی، اداره امور سیاست داخلی کشور و ... ماهیتی خدماتی داشته و بعد از نیروی انسانی ماهر و کارآمد، کالا و اموال، ارزنده‌ترین دارائی این سازمان تلقی می‌شوند. بعلاوه به علت گستردگی بیش از حد وزارتخانه مذکور اداره امور سازمان و به ویژه اداره امور اموال و دارایی‌های آن با روشهای سنتی و دستی بسیار دشوار بوده و عملاً امکان بهره‌گیری مناسب از منابع و امکانات موجود، از مدیران سازمان سلب شده است. لذا می‌توان گفت، مدیریت سازمان در شرایط موجود بدون دراختیار داشتن اطلاعات صحیح و به هنگام به درستی قادر به انجام وظایف و مأموریت‌های محوله‌اش نمی‌باشد. از این رو خلاء وجود یک سیستم تبادل اطلاعات بین بخشها و قسمت‌های مختلف سازمان این وزارتخانه به روشنی احساس می‌شود.

در شرایط کنونی که جامعه ما یک دوره گذر و پراشتهاب سیاسی، اجتماعی و

اقتصادی را سپری می‌کند، هرگونه نارسائی در تبادل اطلاعات در سطح این وزارتخانه می‌تواند خسارات جبران‌ناپذیری را به دنبال داشته باشد. همچنین همانطور که وجود یک سیستم اطلاعاتی مناسب می‌تواند در تسریع فعالیت‌ها و جریان کارها و نهایتاً ارائه گزارشات جهت تصمیم‌گیری مفید باشد، ضعف سیستم تبادل اطلاعات می‌تواند هزینه‌های جبران‌ناپذیری به دنبال داشته باشد.

هر سازمان و مؤسسه دولتی به عنوان یک سیستم باز به طور مستمر و دائم نیاز به تبادل ماده، انرژی و اطلاعات با محیط خود دارد. تبادل اطلاعات نقش بسیار مؤثری در تحقق اهداف سازمان دارد. تبادل صحیح اطلاعات تنها در چهارچوب یک سیستم اطلاعاتی متناسب با وضعیت و شرایط هر مؤسسه ممکن می‌باشد. اگر کالاهای مورد نیاز به موقع و در حد لازم تهیه نگردند، روند فعالیتها مختل خواهد شد. تهیه و توزیع به موقع و متناسب با نیاز ممکن نیست مگر اینکه یک سیستم اطلاعاتی دقیق و مناسب جهت تبادل صحیح اطلاعات بین بخشهای درگیر در امر تهیه، نگهداری و توزیع کالا و سایر قسمت های سازمان وجود داشته باشد.

پیشینه تحقیق:

تاکنون هیچ‌گونه مطالعه و بررسی قبلی در داخل سازمان در خصوص موضوع این تحقیق صورت نپذیرفته است ولیکن مباحث تئوریک در خصوص برنامه‌ریزی، تحقیق در عملیات، برنامه‌ریزی خطی، مباحث مربوط به سیستمهای انبار، برنامه‌ریزی حمل و نقل و ... از جمله مباحث و منابع قابل بهره‌برداری در این تحقیق خواهند بود. که در سطح وسیعی به صورت منابع کتابخانه‌ای، تحقیقات کاربردی، مقالات علمی و ... به زبانهای فارسی و لاتین در دسترس می‌باشند. همچنین آخرین یافته‌ها و دستاوردها در علوم سیستمی مبین این واقعیت است که طراحی و اجرای یک سیستم اطلاعاتی جامع، تا حدود

زیادی مسئله تمرکز و عدم تمرکز را حل خواهد کرد. بدینصورت که به لحاظ فیزیکی نگهداری کالا غیرمتمرکز بوده ولی سیستم اطلاعاتی بصورت متمرکز اطلاعات مربوطه را ثبت و نگهداری و پردازش خواهد نمود.

۵- بیان مسأله:

به دنبال اعمال سیاست تک نرخی شدن ارز در سیستم اقتصادی کشور از سوی دولت طی سالهای ۷۱ الی ۷۴ تأثیرات و پیآمدهای عدیده‌ای در سطح جامعه و سازمانهای دولتی و غیردولتی مشاهده شد. از جمله این پیامدها از بین رفتن نرخهای چندگانه در بازار و محصولات تولیدشده توسط کارخانجات و ... بوده است که همین موضوع پی‌آمد دیگری را در سطح سازمان موضوع این تحقیق داشته که مدیران عالییه سازمان را با این سؤال مواجه ساخته است که آیا خرید کالا به صورت متمرکز در ستاد وزارتخانه به صلاح و صرفه است یا خرید غیرمتمرکز توسط هریک از واحدهای سازمانی تابعه که در سراسر پهنه جغرافیایی کشور پراکنده‌اند؟

نکته حایز اهمیت در سؤال فوق «صرفه اقتصادی» و «صلاح» می‌باشد. که هریک از این دو به عنوان متغیرهای محدودکننده‌ای هستند که عمل تصمیمگیری را برای مدیریت سازمان دشوار نموده‌اند. بدین صورت که در متغیر «صرفه اقتصادی»، محاسبه بهای تمام شده و زمان صرف شده جهت تأمین کالاهای موردنیاز واحدهای استفاده کننده از آنها می‌بایست مورد امعان نظر قرار گیرند و در متغیر «صلاح» باید به این مسایل واقف بود که این وزارتخانه و سازمانهای وابسته‌اش به عنوان اصلی‌ترین نهاد عمل کننده در بحرانهای اجتماعی، سیاسی، امنیتی و حوادث غیرمترقبه طبیعی، می‌بایست از توان تدارکاتی بالایی برخوردار بوده تا در زمان بحران بتواند در حداقل زمان ممکن، حداکثر کارآیی را به لحاظ تأمین مواد، کالاهای و سایر تجهیزات و امکانات موردنیاز، فائق آمدن بر

بحرانها را تأمین نماید. در این خصوص باید گفت هرچه توان تدارکاتی سازمان افزایش یابد، میزان خسارات جانی و مالی، سیاسی، اجتماعی و ... بحرانها کاهش بیشتری خواهد یافت. با تشریح دو متغیر صلاح و صرفه صورت مسأله قدری روشن تر شده است لذا می توان مسأله را به مسایل زیر تجزیه نمود.

۱- آیا هزینه های خرید در خرید متمرکز کاهش می یابند؟

۲- آیا هزینه های بعد از خرید از قبیل هزینه های حمل، انبارداری، ضایعات ناشی از

نگهداری طولانی و ... در خریدهای متمرکز افزایش می یابند؟

۳- آیا فاصله زمانی بین ایجاد نیاز به یک کالا و تأمین آن کالا جهت استفاده، در

خرید متمرکز کوتاهتر است یا در خرید غیرمتمرکز؟

۴- آیا با بهبود روش نگهداری کالا در سطح سازمان می توان به مشکلات و

نارسائی های خرید متمرکز و یا غیرمتمرکز فائق آمد؟ و سایر مسایل مشابه دیگر.

۶- فرض های تحقیق:

فرضیه های این تحقیق عبارتند از:

۱- تدارک غیرمتمرکز کالا موجب صرفه جویی در زمان می گردد.

۲- تدارک غیرمتمرکز کالا موجب کاهش هزینه ها می گردد.

۷- تحدید موضوع:

۷/۱- محدوده زمانی:

تحقیق بعمل آمده در فاصله زمانی بهمن ۱۳۷۲ و فروردین ماه ۱۳۷۴ انجام یافته

است که طی فاصله حدود یکسال وضعیت موجود سیستم های خرید، انبارداری و توزیع

در سطح وزارتخانه شناسایی و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و سپس وضعیت مطلوب نیز طراحی و به مرحله اجراء گذارده شده که نتایج آن در این مجموعه تبیین گردیده است.

۷/۲- محدوده مکانی:

محدوده مکانی این تحقیق شامل: ستاد وزارت کشور و تعدادی از استانداری‌ها، فرمانداری‌ها و واحدهای تابعه آنها می‌باشد که وضعیت دوروش متمرکز و غیرمتمرکز (قبل از اجرای تحقیق و بعد از اجرای آن) در این مکان‌ها مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته‌اند.

۸- محدودیتها:

اصلی‌ترین مشکلات و محدودیت‌هایی که در طی مراحل این تحقیق تحدیدکننده انجام صحیح تحقیق بوده‌اند عبارتند از:

۸/۱- از آنجا که جمع‌آوری اطلاعات موردنیاز این تحقیق مستلزم ثبت هرچه دقیقتر جریان عملیات، جریان مواد و جریان اطلاعات در سطح سازمان بوده است، محدودیت‌های عدیده‌ای از سوی برخی مدیران و کارکنان این سازمان به جهت دراختیار قراردادن دقیق عملیات وجود داشته است که موجب کندی مراحل جمع‌آوری اطلاعات گردید.

۸/۲- ضعف یا فقدان سیستم اطلاعاتی یا نداشتن مستندات کافی در خصوص وضعیت موجود انجام عملیات مرتبط با موضوع تحقیق که موجب تلاش مضاعف محقق در مستندسازی وضعیت موجود روشهای خرید، انبارداری و توزیع کالا و مواد در سازمان مورد مطالعه گردید.

۸/۳- عدم وجود یک سیستم حسابداری مناسب که بتواند بهای تمام شده انجام

فعالیتها و یا محصولات و خدماتی را که توسط واحدهای مختلف سازمانی ارائه می‌شوند، به روشنی بیان نماید.

همچنین این نارسائی در عمل، تلاش محقق را برای بدست آوردن هزینه‌های خرید، هزینه‌های بعد از خرید و ... با مشکل جدی مواجه ساخت.

۹- روش تحقیق:

این تحقیق بر مبنای الگوی «تحقیق عملکرد» یا «کاربرد پژوهش»^(۱) که یک روش توصیفی است در سطح سازمان طرح ریزی و به مرحله اجراء درآمده است. از نظر لوین و راجرز تحقیق کارکردی به مجموعه عملیات زیر گفته می‌شود که در ایجاد تحول از ابتدا تا نتیجه‌گیری انجام می‌گردد:^(۲)

۱- آمادگی

۲- قرارداد

۳- ردیابی

۴- شناخت مشکلات و امکانات

۵- هدف‌های مطلوب

۶- بررسی

۷- تجربه یا اجرای آزمایشی

۸- تجزیه و تحلیل نتایج

۹- تنظیم برنامه

1 . Action Research

۲- علی رضائیان، مبانی مدیریت دولتی، تهران، انتشارات دانشکده مدیریت دانشگاه شهیدبهشتی ۱۳۶۶ - ص ۳۷۵ (جزوه درسی).